REGISTRUL DE MONITORIZARE A CURRICULUMULUI LA DISCIPLINA *ISTORIA ROMÂNILOR ŞI UNIVERSALĂ*: CONCEPT ŞI REFLECŢII ALE CADRELOR DIDACTICE

CURRICULUM MONITORING REGISTER ON THE DISCIPLINE "*ROMANIAN AND UNIVERSAL HISTORY*": CONCEPT AND REFLECTIONS OF TEACHERS

CZU: 373.5.016:94(100+498) **https://doi.org/10.59295/dccce2025.04**

Daniela VACARCIUC
ORCID: 0009-0005-1204-3790
E-mail: daniela10vacarciuc@gmail.com
Liceul Teoretic "Vasile Alecsandri" din Chişinău;
Universitatea de Stat din Moldova, Chişinău, Republica Moldova

Abstract: *This article addresses the issue of curriculum monitoring in the school subject "History of the Romanians and Universal History" through the implementation of the Curriculum Monitoring Register in educational practice. The proposed Register is structured into three sections: the coverage of curricular content, the teaching strategies and resources employed, and the alignment with competence development. Each section was examined by monitoring teachers against its specific indicators. Particular emphasis was placed on analyzing the distinctive features of the curricular topics outlined in the syllabus, the development of students' cognitive and civic competences, and the challenges associated with ensuring coherence, adaptability, and contextualization in the teaching and learning of both Romanian and universal history. Additionally, the article highlights the reflections of the monitoring teachers, their professional roles, and their recommendations for the effective use of the Register.*

Keywords: *Curriculum for History of the Romanians and World History, Monitoring Register, Curriculum Monitoring, Teacher-Monitor.*

INTRODUCERE

Monitorizarea curriculumului şcolar în funcţie este o evaluare de proces care urmăreşte controlul şi îmbunătăţirea calităţii aplicării

curriculumului la nivelul practicii educaţionale, care identifică bariere, erori sau dificultăţi de aplicare a curriculumului scris şi ca urmare, Crearea premiselor de dezvoltare continue şi ciclice a curriculumului şcolar. Abordăm procesul de monitorizare a curriculumului şcolar ca o cercetare pedagogică într-o logică care să conducă la obţinerea unor concluzii şi recomandări pertinente pentru dezvoltarea continua şi ciclică a curriculumului şcolar [10]. Vom analiza corelarea conţinuturilor cu dezvoltarea competenţelor elevilor. Recunoaştem faptul că monitorizarea nu se limitează la „ce" se predă, ci urmăreşte „cum" contribuie predarea la dezvoltarea competenţelor cognitive (gândire critică, analiză istorică, comparare) şi civice (responsabilitate, identitate, valori democratice). Se evaluează gradul de aplicabilitate al competenţelor în situaţii reale de învăţare. Identificarea strategiilor didactice şi resurselor utilizate, este deasemenea o prioritate. Se analizează metodele şi mijloacele pe care profesorii le aplică pentru a face procesul didactic mai interactiv şi relevant pentru elevi. Accentul cade pe utilizarea resurselor digitale, documentelor istorice autentice şi activităţilor de învăţare prin cooperare, dar şi pe provocările legate de adaptarea acestora la contextul şcolar concret.

Registrul de monitorizare este un instrument pedagogic şi administrativ, menit să înregistreze, să sistematizeze şi să analizeze date privind implementarea curriculumului scris în activitatea didactică reală. Acesta sprijină monitorizarea continuă, atât la nivelul unităţii de învăţământ, cât şi în cadrul evaluărilor externe (inspecţii, audituri curriculare, cercetări pedagogice).

MODEL DE REGISTRU DE MONITORIZARE A CURRICULUMULUI LA DISCIPLINA ISTORIA ROMÂNILOR ŞI UNIVERSALĂ

Registrul de monitorizare a curriculumului la disciplina Istoria românilor şi universală reprezintă un instrument pedagogic şi managerial elaborat pentru a urmări, documenta şi evalua aplicarea conţinuturilor curriculare, strategiilor didactice şi resurselor utilizate în procesul de predare–învăţare. Acesta are rolul de a corela procesul de instruire cu dezvoltarea competenţelor cognitive, civice şi valorice ale elevilor, oferind totodată un cadru sistematic de reflecţie şi recomandări pentru îmbunătăţirea calităţii educaţiei istorice.

Modelul propus este structurat în **şase secţiuni esenţiale**, care reflectă cele mai relevante dimensiuni ale predării disciplinei *Istoria românilor şi universală*.

Registrul de monitorizare a curriculumului

Secţiunea I. Acoperirea conţinuturilor curriculare

Nr. crt.	Tema din programă	Lecţii planificate	Lecţii realizate	Observaţii privind decalajele şi cauzele
1	……	……....	…….....	……

Secţiunea II. Strategii didactice şi resurse utilizate

Nr. crt.	Tipuri de metode utilizate	Exemple concrete de activităţi	Utilizarea surselor istorice (tipuri)	Resurse didactice/ auxiliare
1	Ex: Dezbatere, studiu de caz	„Dezbatere despre revoluţiile din 1848”	Sursă primară (document, imagine)	Manual, fişe, platforme digitale

Secţiunea III. Corelarea cu dezvoltarea competenţelor

Nr. crt.	Competenţa specifică vizată (din programă)	Activităţi care au contribuit la formarea acesteia	Nivel estimat de realizare (scăzut/ mediu/ ridicat)	Observaţii
1	Ex: Analizarea surselor istorice	Analiză de document privind Unirea Principatelor	Mediu	Elevii au dificultăţi în extragerea ideilor

Această secţiune a fost analizată de profesorii din raionul Străşeni. Reflecţiile dascălilor au fost diferite. În calitate de profesor de istorie activ în raionul Străşeni, observ direct modul în care temele curriculare prevăzute în documentele oficiale influenţează dezvoltarea competenţelor elevilor în cadrul lecţiilor de *Istoria românilor şi universală*. Din această perspectivă practică şi contextualizată, consider că există o corelare relevantă, însă cu anumite provocări de aplicare în funcţie de nivelul clasei, specificul comunităţii şi resursele disponibile.

Specificul temelor curriculare în curriculumul național la Istorie, rezultă din structura acestuia în jurul a trei dimensiuni principale:

- Teme de istorie națională (ex. formarea poporului român, Unirea Principatelor, independența și modernizarea statului român);
- Teme de istorie universală (ex. Antichitatea clasică, Evul Mediu european, revoluțiile moderne, războaiele mondiale);
- Teme transversale și teme de actualitate, cum ar fi drepturile omului, istoria minorităților, regimurile totalitare, construcția Uniunii Europene etc. Aceste teme nu sunt doar conținuturi teoretice, ci oferă un cadru propice pentru formarea competențelor generale și specifice prevăzute în curriculum.

Corelarea cu competențele elevilor – analiză pe dimensiuni cu scopul de a dezvolta competențe cognitive și de înțelegere istorică. Temele curriculare contribuie direct la dezvoltarea gândirii istorice, prin:

- Înțelegerea cauzelor și efectelor unor evenimente majore (ex: cauzele Primului Război Mondial, consecințele Pactului Ribbentrop-Molotov);
- Plasarea în timp și spațiu a proceselor istorice (folosind hărți, cronologii, linii ale timpului);
- Stabilirea conexiunilor logice între fenomene (ex: legătura dintre ideologiile secolului XIX și regimurile totalitare ale secolului XX).

Exemplu local: La clasa a IX-a, în lecțiile despre Unirea Basarabiei cu România (1918), elevii din Strășeni pot corela evenimentele istorice cu moștenirea locală și poveștile familiale, ceea ce le stimulează interesul și gândirea critică.

Curricula școlară Istoria românilor și universal, implică competențe de analiză și interpretare a surselor [6]. Curriculumul promovează utilizarea surselor istorice (scrise, vizuale, orale), iar temele mari ale istoriei oferă oportunități excelente de formare a acestor competențe:

- Interpretarea documentelor istorice (decrete, tratate, discursuri);
- Compararea punctelor de vedere din surse diferite (surse oficiale vs. mărturii individuale);
- Identificarea prejudecăților și a propagandei în textele istorice.

Exemplu: La tema „Totalitarismul în Europa și în spațiul românesc”, elevii pot analiza afișe de propagandă, texte din presa interbelică sau

fragmente din amintiri ale deportaților – surse disponibile chiar și în arhive locale sau prin colaborare cu muzeele raionale.

Competențe civice și sociale dezvoltate prin teme precum „Declarația Drepturilor Omului", „Holocaustul", „Regimul comunist în RSSM", elevii dezvoltă:

- Empatie față de victimele istoriei;
- Conștiință civică și respect pentru valorile democratice;
- Spirit critic față de manipulare și extremism.

Context local: În comunitățile din raionul Strășeni, unde încă există persoane în vârstă care au trecut prin deportări sau represiuni, lecțiile de istorie devin un spațiu formativ profund, contribuind la cultivarea memoriei colective și a responsabilității sociale.

Competențe de comunicare și argumentare pentru temele controversate sau complexe – cum ar fi „Conflictul israelo-palestinian", „Căderea regimurilor comuniste", „Integrarea europeană" – pot fi abordate prin:

- Dezbateri regulate în clasă;
- Lucrări argumentative și eseuri istorice;
- Prezentări orale și proiecte în echipă.

Eficiență observată**:** Elevii care participă la astfel de activități devin mai încrezători în exprimarea opiniilor și în susținerea punctului de vedere cu argumente istorice.

Provocări în realizarea corelării

Deși structura curriculară este favorabilă formării competențelor, în practică apar anumite dificultăți:

- Timp insuficient pentru abordarea în profunzime a temelor și dezvoltarea competențelor transversale;
- Resurse didactice limitate, în special pentru temele de istorie universală sau contemporană;
- Elevi cu niveluri foarte diferite de pregătire, ceea ce îngreunează adaptarea metodelor;
- Presiunea asupra profesorului de a finaliza materia, în detrimentul activităților formative.

Profesorii au propus recomandări pentru îmbunătățirea corelării, insistând pe:

1. Integrarea mai activă a istoriei locale în temele generale (ex: folosirea cazurilor locale pentru ilustrarea proceselor istorice mari). Extinderea subiectelor spre un sprectru local ar stimula înțelegerea și ar dezvolta mai activ competența.
2. Colaborarea cu instituții culturale (muzee, biblioteci, arhive) pentru accesul la surse și proiecte educaționale. Activitatea practică este garanția dezvoltării unor abilități esențiale pentru competențe.
3. Formarea continuă a cadrelor didactice în domeniul didacticii competențelor (ateliere de lucru, schimb de bune practici);
4. Flexibilizarea planificărilor pentru a permite profesorului adaptarea la nevoile reale ale elevilor și contextului. Se va insist ape profunzimea înțelegerii și nu galoparea programei.

Prin urmare, temele curriculare ale disciplinei *Istoria românilor și universală* sunt bine corelate cu dezvoltarea competențelor-cheie ale elevilor, în special dacă sunt abordate dintr-o perspectivă activă, contextualizată și reflexivă. În raionul Strășeni, aplicarea acestor corelări în practică are un impact vizibil asupra dezvoltării gândirii critice, a conștiinței istorice și a formării identității culturale a elevilor. Cu toate acestea, pentru ca această corelare să devină sistemică și eficientă, este necesar un sprijin mai consistent în ceea ce privește formarea profesorilor, accesul la resurse și libertatea pedagogică.

Secțiunea a IV. Evaluarea realizată

Nr. crt.	Tipuri de evaluare aplicate	Frecvență	Coerență cu competențele vizate	Exemple de itemi/ probe
1	Test scris, eseu, proiect	Lunar	Da / Parțial / Nu	Eseu despre cauzele Primului Război Mondial

Secțiunea V. Adaptabilitate și contextualizare

Nr. crt.	Exemple de adaptare la contextul local/ la profilul clasei	Integrarea diversității (istorie locală, minorități, gen etc.)	Implicarea elevilor în alegerea temelor/ activităților
1	Studiu de caz despre deportările din Basarabia	Inclusă tema istoriei evreilor în România	Elevii au propus teme pentru proiectul semestrial

La această secțiune au fost mai activi profesorii cercetători din Orhei. Profesorii de Istorie monitori din raionul Orhei, cu experiență în aplicarea curriculumului național în școli cu profiluri și realități sociale diferite (atât urbane, cât și rurale), au afirmat că adaptabilitatea și contextualizarea curriculumului la Istoria românilor și universală reprezintă un element esențial în asigurarea relevanței procesului educațional pentru elevi. Totuși adaptarea după mediul social, contextul informational, dar și poziția civică a pedagogului, constituie elementele cheie ale adaptării la contextualitate.Formarea inițială a cadrelor didactice, abordarea axiologică a acestei etape de instruire a cadrelor sunt componente prioritare penttu calitatea râvnită de sistem.

Deși curriculumul național este un document unitar, el este conceput cu suficiente grade de flexibilitate care permit profesorilor să adapteze conținuturile și metodele la realitățile locale, nevoile elevilor și contextul istoric, social și cultural specific.

ADAPTABILITATEA ȘI CONTEXTUALIZARE ÎN PREDAREA ISTORIEI

- **Adaptabilitatea**: capacitatea curriculumului de a fi ajustat la nivelul clasei, al comunității sau al elevilor – în funcție de interesele acestora, ritmul de învățare și stilurile cognitive;
- **Contextualizarea**: integrarea realităților locale, exemplelor din istoria regională sau a problemelor actuale în abordarea temelor curriculare, pentru a spori relevanța și angajarea elevilor în procesul de învățare.

Cercetarea a scos în evidență dimensiuni ale adaptabilității curriculumului la nivel local prin adaptarea conținuturilor la nivelul de pregătire și interesele elevilor. În unele școli din raionul Orhei, mai ales din mediu rural, nivelul de pregătire și motivația elevilor pentru studiul istoriei pot varia considerabil. Astfel, adaptarea presupune:

- ✓ folosirea unor surse istorice mai accesibile. Crestomațiile lipsesc, iar sursele, ca regulă sunt aceleași din testele finale. Putem propune elevilor să elaboreze singuri texte, propunându-le un algoritm relevant;
- ✓ explicarea termenilor complexi prin analogii locale. Elevii trebuiesc instruiți în operarea cu termenii istorici, să cunoască diferența dintre „ a defini” și a „explica” o noțiune istorică;

- ✓ integrarea jocurilor didactice şi a materialelor vizuale pentru elevii cu dificultăţi de învăţare.

Exemplu: La tema „Epoca modernă în spaţiul românesc", se poate adapta conţinutul pentru a pune accent pe personalităţi istorice locale, cum ar fi boieri sau preoţi din regiunea Orhei care au contribuit la mişcările naţionale sau culturale.

Cerceratea Registrelor sistematizate a scos în evidenţă şi necesitatae ajustării metodelor didactice în funcţie de contextul local. Şcolile din raion dispun de resurse tehnologice şi logistice diferite. De aceea, este necesar să: folosim metode tradiţionale (naraţiunea, analiza sursei tipărite) acolo unde accesul la tehnologie este redus, să promovăm metode interactive (proiecte, dezbateri, învăţare bazată pe probleme) acolo unde există infrastructură digital, să desfăşurăm lecţii în aer liber, la muzee locale sau în comunitate, pentru o învăţare ancorată în realitate. Procesul de integrarea istoriei locale în temele curriculare, se cere responsabilizat. Curriculumul oferă spaţiu pentru includerea istoriei locale în lecţiile generale. Acest lucru: stimulează interesul elevilor, consolidează identitatea comunitară, creează punţi între trecutul local şi procesele istorice generale.

Exemplu concret: În lecţia despre perioada interbelică, putem analiza dezvoltarea economică şi culturală a oraşului Orhei în perioada 1918–1940, prin studii de caz, fotografii de epocă, interviuri cu persoane în vârstă din comunitate.

Contextualizarea în raport cu realităţile sociale şi valorile contemporane necesită o abordare a temelor sensibile cu tact şi înţelepciune pedagogică. În contextul diversităţii etnice, religioase şi ideologice, unele teme trebuie contextualizate cu grijă: Holocaustul, regimul comunist, Unirea din 1918, conflictul transnistrean etc. Elevii trebuie să înţeleagă aceste teme în spiritul respectului, echilibrului şi empatiei, nu al propagandei sau al dogmei. Corelarea conţinuturilor istorice cu problemele actuale. Temele precum drepturile omului, relaţiile internaţionale, migraţia, cetăţenia activă pot fi legate de realităţile curente din Republica Moldova, inclusiv din raionul Orhei, unde mulţi elevi au părinţi plecaţi peste hotare sau trăiesc în comunităţi multiculturale.

Provocări în aplicarea adaptabilității și contextualizării: lipsa resurselor locale sistematizate (ex: manuale, fișe, surse din istoria raionului). Timpul limitat pentru predare și presiunea asupra parcurgerii conținuturilor din program. Necesitatea de formare profesională continuă pentru cadrele didactice în domeniul didacticii diferențiate și al predării istoriei sensibile. **Evaluarea rigidă**, axată uneori doar pe memorare, care limitează creativitatea profesorului. În acest fel se sugerează **recomandări pentru creșterea gradului de adaptabilitate**.

1. **Crearea de parteneriate cu muzeele, bibliotecile și arhivele locale** pentru elaborarea de materiale didactice cu tematică locală;
2. **Organizarea de formări metodice zonale** pentru schimb de bune practici între profesorii din raion;
3. **Flexibilizarea evaluărilor** pentru a permite evaluarea competențelor reale, nu doar a reținerii informațiilor;
4. **Încurajarea inițiativelor didactice locale** – proiecte tematice, concursuri, expoziții pe teme istorice locale.

În concluzie precizăm faptul că Curriculumul Național pentru disciplina *Istoria românilor și universală* oferă un cadru solid, dar este **viabil și eficient doar în măsura în care profesorul reușește să-l adapteze la realitățile concrete ale elevilor și ale comunității locale**. În raionul Orhei, această adaptabilitate este esențială pentru a face din orele de istorie un spațiu viu, relevant și formativ, în care elevii nu doar memorează evenimente, ci **înțeleg istoria ca pe o parte din propria lor identitate**. Contextualizarea istoriei contribuie astfel la **dezvoltarea spiritului critic, a conștiinței civice și a respectului față de trecut**, valori fundamentale într-o societate democratică.

Secțiunea VI. Reflecții ale cadrului didactic

Autoevaluare și observații:

- Ce a funcționat bine în predarea temelor istorice?
- Unde au apărut dificultăți în atingerea competențelor?
- Ce ajustări metodologice se propun pentru perioada următoare?

✎ *[Spațiu pentru reflecție personală a profesorului]*

……
……
……

Am sugerat echipei cu care am lucrat să respecte următoarele cerințe:

- Completarea registrului se va face periodic (lunar, trimestrial sau semestrial), fiind parte integrantă a portofoliului didactic.
- Datele pot fi analizate de coordonatorii comisiei metodice, directorii adjuncți, inspectori școlari sau echipe de cercetare pedagogică.
- Instrumentul poate fi digitalizat pentru uzul instituțiilor care implementează monitorizare educațională asistată de tehnologie.

Acest model de Registru de monitorizare este construit pentru a susține o practică didactică reflexivă, transparentă și orientată spre formarea competențelor istorice. El încurajează profesorii să observe critic propriul demers, iar instituțiile educaționale să identifice atât bunele practici, cât și ariile care necesită intervenție sau formare suplimentară. Registrul de monitorizare a curriculumului este mai mult decât un simplu instrument birocratic — el reprezintă o unealtă pedagogică strategică, cu scop formativ, reflexiv și calitativ. Aplicarea sa eficientă în contextul disciplinei *Istoria românilor și universală* trebuie să se realizeze în mod planificat, participativ și adaptat la realitățile didactice.

Cercetarea a identificat câteva modalități concrete de aplicare, organizate pe dimensiuni pedagogice și instituționale:

1. Integrarea în planificarea didactică a profesorului, prin completarea periodică a registrului (lunar sau semestrial), în paralel cu planificarea calendaristică sau semestrială. Corelarea rubricilor din registru cu proiectarea competențelor și a conținuturilor învățate, ar susține auto-monitorizarea și autoreglarea predării. Deasemenea acest fapt ajută profesorul să identifice prompt decalajele între planificare și realitate și încurajează reflecția pedagogică asupra eficienței metodelor și evaluărilor utilizate. Folosirea în cadrul consiliilor metodice sau a comisiilor de specialitate prin discutarea colectivă a registrelor completate în cadrul ședințelor metodice (semestrial), realizarea de analize comparative între clase, niveluri sau școli și extragerea de bune practici și formularea de recomandări pentru îmbunătățirea predării istoriei. Beneficiile acestui reper constau din Crearea unei culturi profesionale colaborativă și reflexive, ce permite schimbul de experiență și sprijinul collegial și furnizează date utile pentru formarea continuă a cadrelor didactice.

2. Utilizarea în cadrul inspecţiei sau al evaluării interne/ instituţionale şi integrarea registrului în portofoliul de activitate al cadrului didactic. Utilizarea sa ca instrument de evidenţiere a activităţii de implementare curriculară în inspecţii curente, tematice sau de specialitate. Prezentarea registrului ca suport la evaluările instituţionale ale calităţii. Acest fapt oferă o imagine documentată şi structurată asupra practicii educaţionale, reduce presiunea formalismului birocratic în favoarea unei monitorizări formative şi contribuie la trasabilitatea deciziilor pedagogice. Ca şi instrument de cercetare pedagogică şi inovare curriculară Pegistrul conduce la agregarea datelor din registre pentru cercetări pedagogice la nivel local/regional, stimulează analiza longitudinală a eficienţei implementării curriculumului de Istorie şi garantează sprijinirea iniţiativelor de revizuire curriculară şi de inovare metodologică. Beneficiile în acest sens sunt asigurarea de feed-back ştiinţific şi contextualizat asupra politicilor curriculare, contribuie la construirea unei baze de date utile pentru decidenţii educaţionali şi valorifică experienţa practică a profesorilor în cercetarea aplicată.

În contextul unei educaţii centrate pe competenţe şi adaptate la noile exigenţe ale societăţii cunoaşterii, cadrul didactic din Chişinău care predă *Istoria românilor şi universală* devine nu doar un transmiţător de informaţie, ci şi un cercetător pedagogic şi inovator curricular. În capitală, unde mediul educaţional este divers şi mai bine echipat tehnologic, profesorii au mai multe oportunităţi de a utiliza instrumente moderne de cercetare didactică şi de a contribui activ la revizuirea şi îmbunătăţirea curriculumului.

Cadrele didactice au aplicat metode şi instrumente ştiinţifice pentru a evalua şi îmbunătăţi procesul de predare-învăţare. Una dintre modalităţile aplicate a fost **chestionarea şi interviuri aplicate elevilor** folosite pentru: colectarea opiniilor despre percepţia disciplinei. Atât elevii cât şi unii profesori abordează această disciplină şcolară ca fiind dificilă, cu multe date şi necesitatea de a memora. Evaluarea impactului metodelor utilizate şi identificarea dificultăţilor de învăţare, constituie o parte valoroasă a competenţei pedagogice.

Exemplu: Chestionar privind interesul elevilor faţă de teme istorice contemporane (Foametea, Deportările, Holocaustul, Războiul Rece, conflictele actuale).

3. O abordare importantă propusă de pedagogii monitori o reprezintă analiza portofoliilor elevilor şi a produselor de învăţare. Evaluarea proiectelor, eseurilor, materialelor creative ale elevilor pentru a identifica nivelul de gândire critică, înţelegerea relaţiilor cauză-efect şi capacitatea de a analiza sursele istorice, este imperativul predării istoriei contemporane. Cadrele didactice se vor preocupa de dezvoltarea competenţelor de cercetare istorică. Una Dintre strategiile cele mai eficiente este Studiul de caz, care permite analiza aprofundată a unui grup de elevi sau a unui proces educaţional specific (ex. învăţarea colaborativă, integrarea resurselor digitale în lecţii de istorie). Acest fapt permite formularea de recomandări pentru predare diferenţiată. La fel de importantă este autoevaluarea şi jurnalul reflexiv al profesorului, instrumente pentru analiza propriilor metode de predare, ce sprijină identificarea punctelor forte şi a dificultăţilor în raport cu implementarea curriculumului. Reieşind din aceste reflecţii putem deduce că scopul major al paradigmei constructiviste constă în pregătirea elevului pentru viaţă, iar şcoala trebuie să poată răspunde eficient nevoilor psihologice şi sociale ale elevului. În acest sens se recomandă ca profesorul să folosească tehnici constructiviste pentru activarea elevilor, pentru atragerea lor spre învăţare. Tot de aici rezultă şi necesitatea îmbinării teoriei cu practica, a învăţării cu activităţile aplicative şi cu cercetarea, cu utilizarea experimentului. În aşa mod pedagogii vor pune accentul nu pe difuzarea de cunoştinţe gata fabricate, ci pe latura formativă a învăţării, pe formarea de competenţe, pe dezvoltarea creativităţii şi a imaginaţiei elevilor. In acest mod, elevii vor fi încurajaţi să reflecteze asupra modului în care gândesc pentru a putea transfera cunoştinţele avute în situaţii noi apărute în viaţă. Educabilii învaţă să înveţe, învaţă să îşi construiască singuri modul prin care vor înţelege şi vor asimila cunoştinţe. Rolul educatorului se va reduce la facilitarea transmiterii informaţiei, la stimularea creativităţii şi interesului pentru studiu etc.

Cadrele didactice din Chişinău s-au pronunţat pentru dezvoltarea abilităţilor ce pot contribui activ la inovarea curriculară prin elaborarea de unităţi de învăţare alternative, construirea de secvenţe didactice adaptate contextului local sau intereselor elevilor.

Exemplu: Unitate tematică: *„Istoria Chișinăului în secolul XX”* integrată în lecțiile despre regimul comunist sau perioada interbelică. Deasemenea numeroase proiecte extrașcolare, unele realizate de școlile aflate în rol de cercetători- „Chișinău, orașul leilor”, „Basarabia necunoscută” etc.

4. Într-o perioadă a tehnologiilor și afirmarea inteligenței artificiale, crearea de resurse digitale proprii și utilizarea platformelor (ex: Canva, Padlet, Google Sites) pentru a construe linii ale timpului interactive, hărți istorice commentate, prezentări vizuale cu documente de arhivă sau reflecții ale membrilor de familie. Acestea pot fi utilizate ca resurse deschise și distribuite în comunitățile profesionale. Valoroase sun proiectele intercurriculare, care prevăd colaborări cu profesori de limbi, geografie, arte pentru crearea unor proiecte tematice interdisciplinare și abordarea istoriei din perspective multiple (ex. istoria în literatură, artă și memorie). Curricula disciplinare oferă oportunitatea cadrelor didactice de a integra istoria locală și orală prin interviuri cu veterani, deportați, persoane vârstnice din Chișinău, valorificarea istoriei comunității prin mini-cercetări, expoziții, hărți ale memoriei, dar și desfășurarea unor activități care sprijină formarea conștiinței civice și a empatiei istorice.

5. Un loc deosebit în valorizarea curriculei școlare la Istoria românilor și universal este colaborarea și partajarea inovării. Un cadru didactic cercetător din Chișinău, dar și din alte localități ale republicii participă activ în rețele educaționale locale și naționale, publică rezultate ale cercetării didactice în reviste sau pe platforme educaționale, participă la programe de formare continuă și conferințe tematice, colaborează cu instituții culturale (muzee, biblioteci, ONG-uri) pentru implementarea proiectelor istorice inovatoare. În Chișinău, un profesor de *Istoria românilor și universală* are un potențial real de a deveni agent al schimbării educaționale prin utilizarea unor instrumente variate de cercetare pedagogică și inovare curriculară. Această abordare permite adaptarea procesului didactic la realitățile elevului modern, susține dezvoltarea competențelor-cheie și contribuie la creșterea calității învățământului istoric din Republica Moldova. Profesorul nu mai este doar „un executant” al curriculumului, ci un co-autor activ al unei

educaţii istorice relevante, reflexive şi centrate pe elev.

Registrul de monitorizare a Curriculumului Naţional, constituie şi un instrument de formare continuă şi dezvoltare profesională. Utilizarea registrelor în cadrul programelor de formare continuă (ex. ateliere pedagogice, cursuri de metodică istorică). Analiza reflexivă a propriului registru de către profesori, ca exerciţiu de dezvoltare profesională personalizată, poate devein îndrumare şi mentorat pe baza registrelor pentru profesorii debutanţi. Beneficiile acestei sugestii rezultă din susţinerea formării profesionale autentică, bazată pe date reale din practică, încurajează conştientizarea punctelor tari şi a ariilor de îmbunătăţit şi promovează autonomia profesională şi responsabilitatea didactică.

Sugestiile profesorilor implicaţi în cercetare vizează şi digitalizarea şi integrarea în sisteme de management educational prin adaptarea registrului într-un format digital interactiv (Google Forms, Microsoft Forms, aplicaţii dedicate). Centralizarea datelor la nivel de instituţie pentru analiză statistică şi diagnostic curricular, prin crearea unei platforme digitale colaborative între profesorii de istorie din reţele şcolare, ar însemna eficientizarea procesului de completare şi analiză, ce ar permite accesul rapid şi partajarea datelor relevante, deoarece sprijină monitorizarea educaţiei într-un mod transparent şi accesibil.

Aplicarea Registrului de monitorizare a curriculumului la *Istoria românilor şi universală* trebuie să depăşească rolul formal şi să devină o componentă activă a managementului calităţii educaţiei istorice. Prin integrare sistemică, reflexivă şi colaborativă, acest instrument poate sprijini profesionalizarea actului didactic, inovarea curriculară şi creşterea impactului formativ al disciplinei în şcoala contemporană.

În contextul implementării Curriculumului Naţional, cadrul didactic-monitor joacă un rol crucial pentru asigurarea calităţii, fidelităţii şi eficienţei procesului educaţional la disciplina *Istoria românilor şi universală*. Această poziţie implică o serie de funcţii complementare, care au ca scop nu doar verificarea respectării prevederilor curriculare, ci şi susţinerea dezvoltării profesionale a profesorilor şi optimizarea procesului didactic.

Procesul de monitorizare a scos în evidenţă şi funcţiile cadrului didactic-monitor prin supraveghere şi control deoarece asigură verificarea conformităţii între curriculumul scris şi cel predat, monitorizând acoperirea tematică, respectarea programelor şi implementarea metodologiilor didactice recomandate. Importanţa acestui rol constă în prevenirea derapajelor de la standardele educaţionale şi ajută la menţinerea unui nivel minim de calitate şi coerenţă curriculară. Exemplu în istorie: Verificarea dacă temele fundamentale – de exemplu, Revoluţia de la 1848 sau Primul Război Mondial – sunt tratate conform rigorilor şi obiectivelor curriculare. Funcţia de sprijin şi consiliere metodologică, întrucât oferă îndrumare profesorilor privind metodele didactice moderne, strategiile de predare şi evaluare adaptate specificului disciplinei istorie. Importantă e promovarea inovării pedagogice şi profesionalizarea continuă, contribuind la o predare mai eficientă şi adaptată nevoilor elevilor. Exemplu**:** Recomandarea utilizării surselor primare, dezbaterilor critice şi a tehnicilor de învăţare activă pentru dezvoltarea gândirii istorice. Funcţia de monitorizare a progresului şi feedback, căci colectează şi analizează date privind performanţele elevilor şi progresul în dezvoltarea competenţelor istorice, oferind feedback profesorilor şi factorilor decidenţi. Această funcţie permite intervenţii rapide în cazul unor deficienţe, facilitând ajustarea planificărilor şi strategiilor didactice. Exemplu: Analiza rezultatelor evaluărilor la istorie şi recomandarea unor activităţi suplimentare pentru consolidarea competenţelor. Funcţia de coordonare şi comunicare prin facilitarea comunicării între cadrele didactice, inspectorate, şi alte structuri educaţionale, promovând schimbul de bune practici şi soluţionarea problemelor pedagogice. Din acest rol pedagogul creează o reţea de suport profesional şi o cultură organizaţională centrată pe calitate şi colaborare. Exemplu**:** Organizarea întâlnirilor metodice în care se discută provocările implementării curriculumului de istorie.

În sfârşit, funcţia de evaluare reflexivă şi autoanaliză, pentru că încurajează profesorii să-şi analizeze critic propria practică didactică, să identifice punctele forte şi ariile de îmbunătăţire în aplicarea curriculumului. Dezvoltă autonomia profesională şi responsabilitatea în

procesul educațional. Exemplu: Facilitarea sesiunilor de reflecție pe baza registrelor de monitorizare a curriculumului.

SPECIFICITĂȚI ALE FUNCȚIEI DE MONITOR ÎN CONTEXTUL DISCIPLINEI ISTORIA ROMÂNILOR ŞI UNIVERSALĂ

- **Abordarea multiperspectivă:** Monitorul trebuie să asigure că predarea nu este unilaterală sau excesiv centrată pe istoria națională, ci echilibrată cu istoria universală, promovând gândirea critică și contextualizarea.
- **Sensibilitatea la diversitatea culturală și identitară:** Asigurarea integrării istoriei minorităților și a diverselor comunități în procesul educațional.
- **Sprijin pentru dezvoltarea competențelor critice și civice:** Monitorizarea nu doar a conținuturilor, ci și a modalităților prin care se formează competențe de argumentare, analiză și responsabilitate civică.
- **Contextualizarea predării:** Adaptarea conținuturilor și metodelor la specificul local, istoric și social al elevilor.

Funcția cadrului didactic-monitor în aplicarea Curriculumului Național la *Istoria românilor și universală* este una complexă și esențială pentru asigurarea unui proces educațional de calitate. Aceasta transcende rolul simplu de control, devenind un veritabil partener în dezvoltarea profesională a profesorilor și în optimizarea procesului de învățare. Prin exercitarea integrată a funcțiilor de supraveghere, consiliere, evaluare și comunicare, monitorul contribuie la realizarea unei educații istorice critice, echilibrate și relevante pentru formarea cetățenilor responsabili.

CONCLUZII

Cercetarea analitică privind aplicabilitatea și funcționalitatea Curriculumului Național la disciplina *Istoria românilor și universală* evidențiază faptul că, deși cadrul curricular oferă un fundament clar și coerent pentru dezvoltarea competențelor istorice esențiale, implementarea sa în practică întâmpină provocări semnificative legate de adaptarea metodologică, resursele didactice disponibile și monitorizarea efectivă a procesului educațional.

Curriculumul este funcțional în măsura în care este susținut printr-un sistem integrat de monitorizare, formare continuă a cadrelor didactice și adaptare contextuală, care să asigure relevanța și eficiența predării. Pentru a crește gradul de aplicabilitate, este necesară o abordare reflexivă și colaborativă între profesori, factori decidenți și experți pedagogici, astfel încât procesul educațional să răspundă atât cerințelor curriculare, cât și nevoilor diverse ale elevilor contemporani.

Astfel, Curriculumul Național pentru Istoria românilor și universală poate deveni un instrument viu, dinamic și funcțional, care să contribuie la formarea unei gândiri istorice critice, a unei identități culturale solide și a unei conștiințe civice responsabile.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. AUSUBEL, D., FLOYD, R. *Învățarea în școală*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981.
2. BOLOVAN, S.P. *Didactica istoriei: noi orizonturi în predarea, învățarea și evaluarea istoriei prin metode active*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007.
3. BONTAȘ, I. *Pedagogie*. București: Erasmus, 2001.
4. BOTGROS, I., FRANȚUJAN, L., *Competența școlară-un construct educational în dezvoltare*. Chișinău, 2010.
5. BRAUDEL, F. *Pedagogia istoriei*. În: Musteață S. *Predarea istoriei. Îndrumar metodic pentru profesori*. Chișinău: Pontos, 2010.
6. *Curriculum național aria curriculară educație socioumanistică istoria românilor și universală Clasele X-XII*, Chișinău, 2019.
7. GUȚU, Vl. *Cadru de referință al Curriculumului Național*. Chișinău: Știința 2007.
8. GUȚU, Vl. *Curriculumul Național. Cercetare, Dezvoltare, Optimizare*. Chișinău, 2014.
9. GUȚU, Vl. *Pedagogie*. Chișinău: CEP USM, 2013.
10. GUȚU. Vl., ACHIRI, I. *Evaluarea curriculumului școlar. Ghid methodologic*. Chișinău: „Print-Caro" SRL, 2009.
11. MAGALEAS, T., VACARCIUC, D. *Manual școlar, Istoria românilor și universală*, clasa a X-a. Chișinău 2024.
12. NEAGU, M., ACHIRI, I. *Evaluarea curriculumului școlar proiectat*. Iași:

PIM, 2008.
13. NEGREȚ-DOBRIDOR, I. *Teoria general a curriculumului educational*. Iaşi: Polirom, 2008.
14. STANCIU, M. *Teoria instruirii şi evaluării*. Iaşi: Editura „Ion Ionescu de la Brad", 2015.
15. VOICULESCU, F. *Paradigma abordării prin competenţe*. Alba Iulia, 2011.

N.B.: Studiul a fost elaborat în cadrul Subprogramului de Stat *"Teoria şi metodologia monitorizării şi dezvoltării continue şi ciclice a Curriculumului şcolar"*, cifrul 01.14.01.